

Sociaal-culturele accommodaties

OPEN **NAAR** ELKAAAR

SAMENVATTING

Sociaal-culturele accommodaties zijn van groot belang voor een sterke sociale basis in een wijk of dorp. Met een vrijblijvend aanbod van activiteiten stimuleren ze ontmoeting en deelname van inwoners. Niet alleen draagt dit bij aan plezier, ontspanning en zingeving, het kan bijvoorbeeld ook zorgen voor minder psychische klachten die voortkomen uit eenzaamheid. Toegankelijkheid en bruikbaarheid van de accommodaties en een laagdrempelig aanbod voor iedereen, ongeacht een eventuele beperking, zijn daarbij voorwaarden.

Vanwege hun belangrijke functie heeft de gemeente Groningen door de jaren heen voortdurend geïnvesteerd in een goede basis en spreiding van sociaal-culturele accommodaties. In ons beleid zijn 49 accommodaties opgenomen. Er is daarbij onderscheid te maken tussen vier verschillende soorten: dorpshuizen en buurtkamers voor kleinere verzorgingsgebieden en buurtcentra en multifunctionele centra met een breder aanbod voor grotere gebieden.

Onze rol als gemeente is vooral om al deze accommodaties in stand te houden en te faciliteren, zodat daar activiteiten kunnen plaatsvinden die de sociale basis versterken. Dit doen wij door het verstrekken van subsidies aan accommodatiebesturen voor de exploitatie en het beheer van de gebouwen. Ook subsidiëren we een aantal belangenorganisaties, zodat ze de besturen kunnen ondersteunen. Daarnaast blijven we steeds met inwoners, de besturen en andere partners in gesprek om goed samen te werken en ons beleid af te stemmen

Deze nota is een vervolg op de nota over sociaal-culturele accommodaties uit 2020. Om nieuwe input te krijgen, hebben wij gesproken met de accommodatiebesturen en andere betrokken partijen. Hieruit bleek dat de uitgangspunten uit de vorige nota nog steeds actueel zijn, maar dat ze hier en daar aanscherping nodig hadden. Nog betere samenwerking en meer persoonlijk contact met onze partners om elkaar extra goed te versterken vormen daarbij de rode draad.

Sociaal-culturele accommodaties

OPEN NAAR ELKAAR

Inleiding

Eind 2020 zijn de nota's *Sociaal-culturele accommodaties*, *geharmoniseerd en De sociale basis in Groningen: harmoniseren en verder vastgesteld*. Wij gaven toen aan dat we samen met inwoners, organisaties en professionals zouden onderzoeken hoe de sociaal-culturele accommodaties bij kunnen dragen aan een sterke sociale basis. Daarna zouden we een nieuwe nota opstellen.

Inhoud

1. Achtergrond **4**
 2. Kaders **5**
 3. Gesprekken met betrokkenen **6**
 4. Het belang van sociaal-culturele accommodaties **7**
 5. Soorten accommodaties **8**
 6. Aandachts- en uitgangspunten **9**
 7. Rollen en randvoorwaarden **18**
 8. Financiën **20**
- Verwijzingen en noten **22**
Bijlage **23**

Om input te krijgen voor deze nieuwe nota over sociaal-culturele accommodaties is gesproken met diverse betrokken partijen, zoals de besturen van de accommodaties. Op basis daarvan concluderen wij dat de beleidsuitgangspunten uit 2020 nog steeds actueel zijn. Wel hebben ze op onderdelen aanpassing nodig. We richten ons als gemeente op een nog beter contact met onze partners en een betere uitvoering van het beleid.

Ondertussen spelen op het gebied van sociaal-culturele accommodaties nieuwe uitdagingen en dilemma's. Denk bijvoorbeeld aan de sterk stijgende kosten waardoor begrotingen van accommodaties onder druk komen te staan. Deze stijging wordt nu incidenteel ten dele gecompenseerd, maar dit blijft een aandachtspunt richting de toekomst. Of aan de wens om accommodaties aan het beleid toe te voegen. Deze en andere uitdagingen en dilemma's zijn via een brief aan de raad voorgelegd.¹

De nota *Sociaal-culturele accommodaties, geharmoniseerd* nemen wij als uitgangspunt voor deze nieuwe nota. We hebben die nota geactualiseerd en op bepaalde punten aangescherpt. Het doel van deze nota is het in stand houden en faciliteren van de sociaal-culturele accommodaties, een plek in de buurt waar men elkaar kan ontmoeten. Zo kunnen daar activiteiten plaatsvinden die de sociale basis versterken.

De nota die u nu leest, maakt deel uit van de nota² *De sociale basis, voor elkaar!* In die nota wordt uitgebreid ingegaan op de sociale basis en op hoe we die over de hele breedte willen versterken. Ook is daarin te lezen wat onze missie en visie op de sociale basis zijn. De looptijd van deze nota is 2024-2027.

Achtergrond

Het buurthuiswerk in Nederland is in de jaren negentig van de 19e eeuw ontstaan en kent daarmee een lange geschiedenis. Sinds 2012 is er sprake van een sterke daling van het aantal buurthuizen in ons land. Dit komt doordat meerdere gemeenten vanwege bezuinigingen besloten hebben om deze voorzieningen te sluiten.

De gemeente Groningen heeft altijd een goede basis en spreiding van sociaal-culturele accommodaties gehad en er langjarig en consistent in geïnvesteerd. Wij zijn overtuigd van het belang van onze accommodaties. Sociaal-culturele accommodaties zorgen voor ontmoetingen, zingeving en meedoen. Ze vormen daarmee een belangrijk onderdeel van een sterke sociale basis en onze inzet op preventie. Zo staat er in de notitie *Ouderen in Groningen* dat het van belang is om extra in te zetten op algemene voorzieningen, zoals buurthuizen en gemeenschappelijke huiskamers.

In ons accommodatiebeleid zijn 49 accommodaties opgenomen (hiervan worden twee accommodaties alleen gesubsidieerd voor de speeltoestellen via de speeltuinentrale). Het eigendom van deze accommodaties is heel verschillend. Van de 49 accommodaties zijn er 23 in eigendom van de gemeente, veertien in eigendom van de accommodaties zelf (stichting), worden tien accommodaties gehuurd van een woningbouwcorporatie en bevinden twee accommodaties zich in een school (en worden verhuurd door Openbaar Onderwijs Groningen (OOG)).

Dertien van alle accommodaties worden beheerd door buurtspeeltuinverenigingen. Speeltuinentrale Groningen begeleidt en ondersteunt deze verenigingen. Daarnaast zijn er twee beheerorganisaties, WerkPro en Stichting Gezamenlijk Stedelijk Beheer (SGSB), die beheerpersoneel kunnen leveren en begeleiden. Buurtcentra Besturen Overleg Groningen (BBOG) en Groninger Dorpen zijn overkoepelende belangenbehartigers voor de besturen die daar lid van zijn.

2 Kaders

Kort gezegd is het doel van ons accommodatiebeleid het in stand houden en faciliteren van de sociaal-culturele accommodaties zodat er altijd een plek in de wijk is voor ontmoeting en daar activiteiten kunnen plaatsvinden die bijdragen aan het versterken van de sociale basis.

Zo willen we ervoor zorgen dat:

- accommodaties ruimte bieden aan vrijblijvende, laagdrempelige bewonersinitiatieven en andere activiteiten van bijvoorbeeld bewonersorganisaties die de sociale basis versterken;
- accommodaties voor meer ontmoeting en deelname in de wijk of het dorp zorgen. Dit gebeurt door het bieden van een gevarieerd activiteitenaanbod dat aansluit bij de wensen en behoeften van de bewoners.

Met ons accommodatiebeleid richten wij ons dus vooral op het bestaán van de bestaande sociaal-culturele accommodaties en het ondersteunen van de besturen daarbij. Maar daar eindigt onze betrokkenheid niet. De activiteiten die er plaatsvinden, subsidiëren we niet vanuit het accommodatiebeleid, maar worden via andere programma 's ondersteund.

Ook ligt de focus in ons beleid in eerste instantie niet op het tot stand komen van nieuwe accommodaties. Bij nieuwe gebiedsontwikkelingen is hier echter wel degelijk aandacht voor, omdat we er waarde aan hechten dat er ook in nieuwe stadsdelen ruimte is voor ontmoeting en activiteiten. We gaan hier in deze nota gezien de relevantie daarom wel kort op in. Het toevoegen van een nieuwe accommodatie vergt echter altijd een apart raadsbesluit.

Gesprekken met betrokkenen

Voor de nota van 2020 zijn gesprekken gevoerd met een groot aantal betrokken partijen (zie bijlage 1 voor de voorgeschiedenis van het beleid).

Dit zijn:

- de koepelorganisaties voor de sociaal-culturele accommodaties: Speeluincentrale Groningen, Groninger Dorpen en BBOG;
- de grotere accommodaties;
- de besturen van de dorpshuizen in de voormalige gemeenten Haren en Ten Boer;
- de stichting WIJ Groningen;
- de hoofdaanbieders binnen het GON (gebiedsondersteuningsnetwerk).

Voor deze nieuwe nota hebben wij in het voorjaar en de zomer van 2022 gesprekken gevoerd met de verschillende accommodatiebesturen en de bovenstaande koepelorganisaties. Ook hebben we gesproken met de beheerorganisaties WerkPro en SGSB. De thema's die tijdens deze gesprekken³ naar voren zijn gekomen, hebben we zoveel mogelijk een plek gegeven in deze nota.

Op hoofdlijnen zijn de volgende aandachtspunten genoemd:

- Een accommodatie is een middel om ontmoeting en samenwerking te stimuleren.
- Bij de samenwerking spelen veel organisaties een rol en de rolverdeling moet duidelijk zijn.
- Gemeentebreed moet bij de ontwikkeling van nieuw beleid of nieuwe werkvormen in een gebied vooraf onderzoek plaatsvinden over wie daar welke rol heeft (integraal werken) en of gebruik kan worden gemaakt van al aanwezige initiatieven of accommodaties.
- Meerjarige programma's en subsidies voor de accommodaties zijn gewenst.
- Er moet een basissubsidie zijn. Daarnaast kan gekeken worden naar wat er aan middelen en inzet nodig is voor een accommodatie. Er is meer maatwerk nodig.
- Het is nodig om de in te zetten gemeentelijke budgetten te ontschotten. Zo is het voordeel van het totaal te gebruiken.
- De accommodaties staan onder financiële druk als gevolg van de forse stijging van kosten voor huisvesting en loon. Dit zien we terug bij al onze gesubsidieerde maatschappelijke instellingen.
- De accommodaties moeten inverdiene en dat kan de ene accommodatie beter dan de andere.
- Bij de organisaties wordt verschillend gedacht over de inzet van middelen voor het beheer van de accommodaties.
- De waardering vanuit de gemeente voor de vrijwilligersorganisaties mag duidelijker naar voren komen.
- Het onderhoud van de accommodaties drukt stevig op de begroting en vraagt veel vrijwillige inzet.

Het belang van sociaal- culturele accommodaties

In de nota *De sociale basis, voor elkaar!* staat onder andere dat wij ons beleid richten op het stimuleren van ontmoeting en participatie van inwoners. Sociaal-culturele accommodaties zijn daarvoor een belangrijk middel. Ze dragen bij aan het behalen van beleidsdoelen op het gebied van leefbaarheid, sociale cohesie en deelname (sociale basis). Dit betekent dat er goede, toegankelijke accommodaties moeten zijn die uitnodigen om binnen te komen.

De primaire functie van zo'n accommodatie is het faciliteren van ontmoeting. Het is een gebouw van en voor het dorp of de wijk. Het is een plek waar een vrijblijvend, gevarieerd aanbod van activiteiten moet zijn. Hierbij staat de vraag vanuit het dorp of de wijk centraal. De accommodatie is een middel voor inwoners om samen te komen, zinvol bezig te zijn en daarvoor zelf zoveel mogelijk verantwoordelijkheid te dragen. Daarbij wordt niemand buitengesloten, iedereen is welkom.

Dit lukt het beste in een toegankelijk, centraal gelegen gebouw, waar inwoners zich welkom en veilig voelen. Afhankelijk van de omvang van en

behoefte uit het gebied, de wijk of het dorp kan dat een multifunctioneel centrum, buurtcentrum, buurthuis of dorps huis zijn. Een functioneel, efficiënt en duurzaam gebruik van het gebouw is een belangrijk uitgangspunt.

De rol van de gemeente is vooral faciliterend en stimulerend door middel van subsidies voor de exploitatie en het beheer. Daarnaast hebben wij een rol voor het in stand houden van de accommodaties. Verder verstrekken we ook subsidie aan organisaties als link050, Speeltuincentrale Groningen, BBOG en Groninger Dorpen om de accommodaties te ondersteunen en laten adviseren.

Soorten accommodaties

In onze visie heeft een sociaal-culturele accommodatie een gevarieerd aanbod van activiteiten voor ontmoeting, deelname en (talent-)ontwikkeling. Als het kan, biedt ze ook onderdak aan activiteiten zoals informatievoorziening, advies en dienstverlening. De functies kunnen elkaar versterken, door ze op elkaar af te stemmen. Zo wordt het geheel meer dan de som der delen.

Bij de invulling van deze functies speelt de omvang van het verzorgingsgebied een rol. In dorpen met een klein verzorgingsgebied (een lage inwonerdichtheid) is een dorpshuis voldoende. Een grote wijk met een groot verzorgingsgebied (een hoge inwonerdichtheid) heeft een accommodatie met meer omvang nodig. Dit moet een gebouw zijn dat goed bereikbaar en toegankelijk is (ook voor mensen met een beperking), bij voorkeur centraal gelegen in de wijk. In grote wijken kunnen naast een groot multifunctioneel centrum (MFC) middelgrote en kleine accommodaties functies hebben voor de bewoners. Dit kan al dan niet in samenhang met het MFC. Vooral voor groepen zoals ouderen en kinderen kan een dichtbijgelegen accommodatie belangrijk zijn. Denk bijvoorbeeld aan buurt- en speeltuinaccommodaties.

We maken onderscheid tussen vier soorten accommodaties:

Een dorpshuis is een accommodatie in een klein dorp, met een unieke, belangrijke functie daarvoor (het is vaak de enige voorziening). Het heeft een breed en gevarieerd activiteitenaanbod voor een klein verzorgingsgebied en meestal beperkte openingstijden.

Een buurtkamer is vaak een kleine accommodatie met een buurtfunctie, gericht op een specifieke groep bewoners. Hieronder vallen bijvoorbeeld ook de buurt- en speeltuinaccommodaties. Een buurtkamer werkt samen met het MFC en de buurtcentra in de wijk. De openingstijden kunnen beperkt of ruim zijn.

Een buurtcentrum is een middelgrote accommodatie met een buurtfunctie. Het heeft ruime openingstijden. Een buurtcentrum heeft een breed en gevarieerd activiteitenaanbod en werkt samen met het MFC en de buurtkamers in de wijk.

Een multifunctioneel centrum (MFC) is een grote accommodatie met een belangrijke functie voor een wijk of gebied. Het heeft ruime openingstijden. Een MFC heeft een breed en gevarieerd activiteitenaanbod voor een groot gebied en werkt samen met de buurtkamers in de wijk.

6 Aandachts- en uitgangspunten

In dit hoofdstuk gaan we in op thema's waar wij meer aandacht en uitvoering aan willen geven of waarin we duidelijke keuzes willen maken. Zo kunnen onze accommodaties beter bijdragen aan onze beleidsdoelen.

Vrijwillige inzet

Vrijwilligers zijn ontzettend belangrijk voor het reilen en zeilen van onze sociaal-culturele accommodaties. Het thema vrijwillige inzet is voor de hele sociale basis in 2023 geactualiseerd.⁴ In ons accommodatiebeleid hebben we voor wat betreft vrijwilligerswerk extra aandacht voor waardering, het werven en behouden en een positieve grondhouding.

Waardering

Onze waardering voor de vrijwilligersorganisaties mag duidelijker naar voren komen. Dit kan door ze meer als gelijkwaardige organisaties en gesprekspartners te benaderen. Tegelijkertijd mogen we niet te veel van vrijwilligers verwachten en moeten we niet vergeten dat zij zich vrijwillig inzetten. Vrijwilligersbesturen zijn verschillend. Het ene bestuur is bijvoorbeeld praktisch ingesteld, het andere juist beleidsmatig. Het ene bestuur bestaat vooral uit jongere inwoners, het andere uit ouderen. Koepelorganisaties spelen een grote rol bij het ondersteunen van de besturen.

Werven en behouden

Het wordt steeds lastiger om vrijwilligers te werven en behouden. De meeste vrijwilligers willen zich niet lang binden en hebben vooral belangstelling voor kortdurende activiteiten die aansluiten bij hun talenten en mogelijkheden. Er zijn andere manieren nodig voor het werven, binden en boeien van inwoners voor vrijwilligerswerk, ook voor wat betreft accommodaties. We willen dat besturen daar hulp bij kunnen krijgen. Daarnaast zijn er steeds meer vrijwilligers die vragen om extra begeleiding.

Positieve grondhouding

Van professionele organisaties wordt verwacht dat ze een positieve grondhouding hebben ten opzichte van vrijwilligers en verbinding zoeken met het informele netwerk. Het is niet de bedoeling dat professionals die het lastig vinden om met vrijwilligers te werken het werk van ze overnemen. Dit helpt niet bij het werven en behouden van vrijwilligers.

6.2 Maatwerk

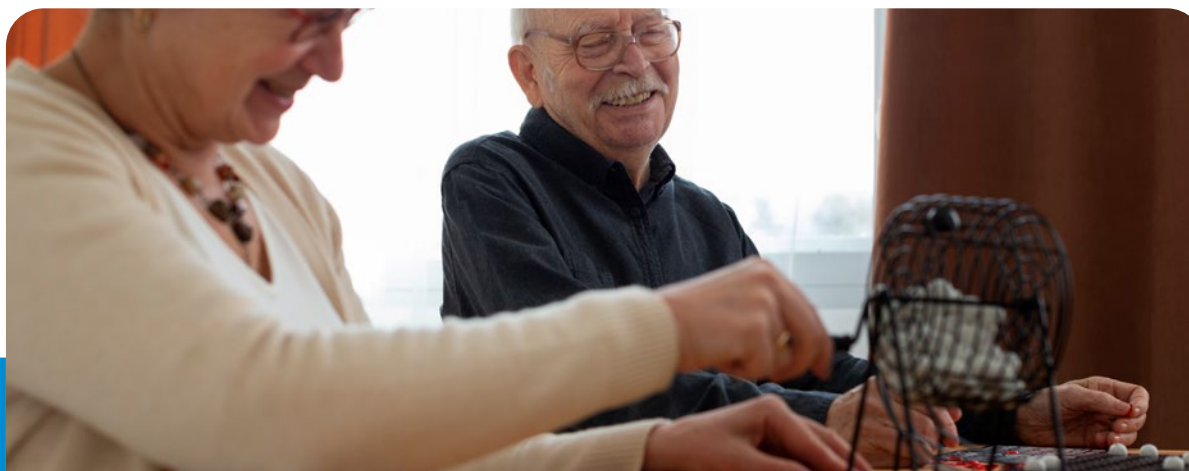
De accommodaties in onze gemeente verschillen qua oorsprong, doelgroep, opgaven en type locatie. Die diversiteit koesteren en ondersteunen wij. We willen dat ze aansluiten bij de wensen en behoeften van de buurt, de wijk of het dorp.

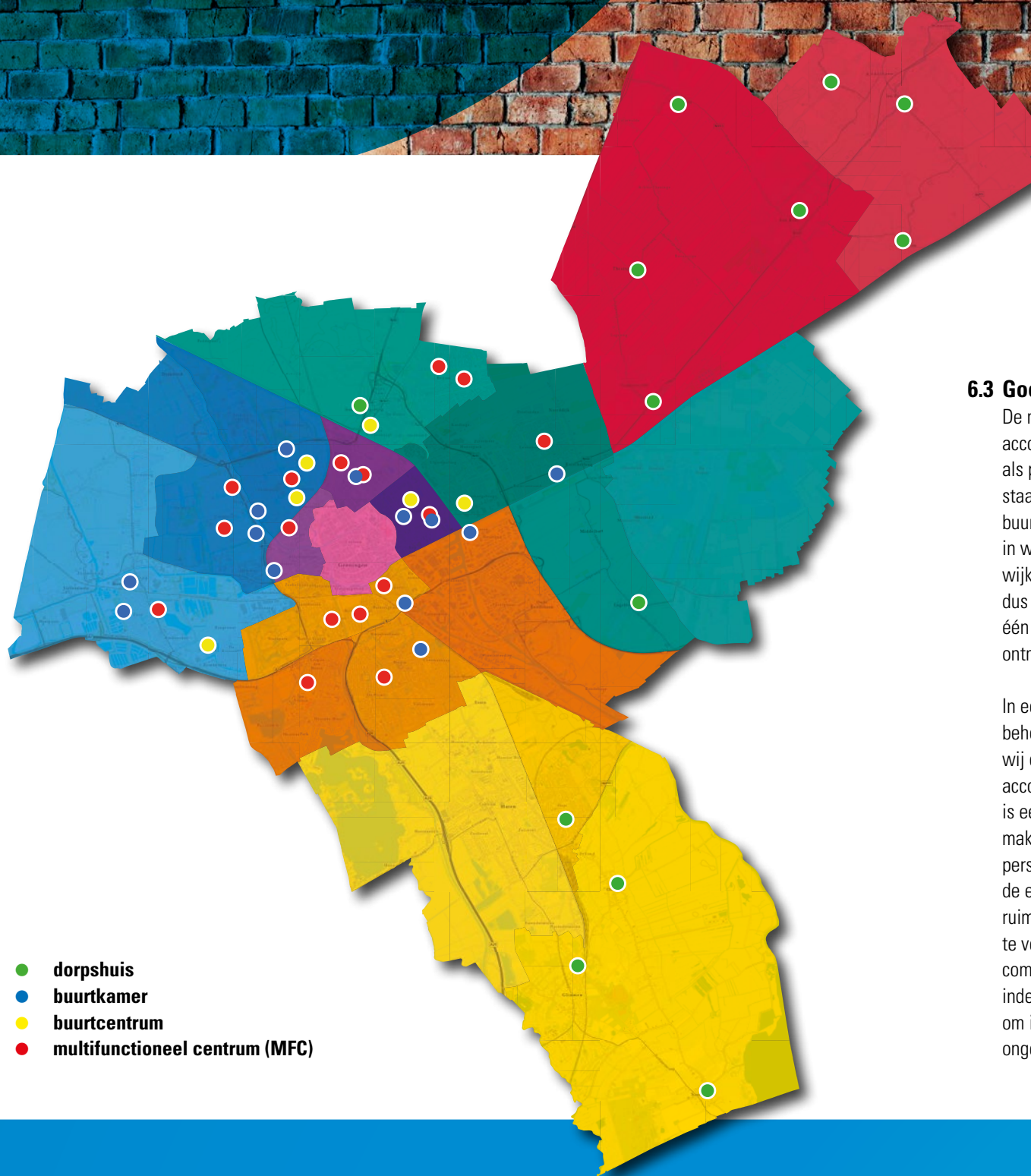
In de dorpen bedienen de accommodaties relatief weinig mensen, omdat de inwonerdichtheid daar

laag is. Maar door hun landelijke ligging, met weinig andere voorzieningen (winkels, horeca, scholen) in de omgeving, betekenen ze extra veel voor de sociale basis. Dorpen kennen vaak nog een sterke sociale binding. Mensen kijken daar naar elkaar om en de inzet van vrijwilligers is groot. Specifieke doelgroepen, zoals ouderen, worden daar steeds afhankelijker van.

In de stad Groningen werken wij met andere criteria. We hebben daar te maken met een hogere inwonerdichtheid, waardoor een accommodatie meer mensen bedient. Dit betekent ook dat er een gevarieerder publiek, meerdere doelgroepen en andere soorten problemen en opgaven zijn. Accommodaties in de stad hebben vaak ook ruimere openingstijden.

Omdat beleid soms om algemeen geldende regels en afspraken vraagt, wringt dit zo nu en dan. De uitdaging voor ons is om de subsidiëring eenvoudig te houden en toch ruimte voor maatwerk te bieden. We willen de besturen niet belasten met een ingewikkeld systeem, maar ze juist de nodige zekerheid geven.

- dorpshuis
- buurtkamer
- buurtcentrum
- multifunctioneel centrum (MFC)

6.3 Goede basis

De meeste van de 49 accommodaties binnen ons accommodatiebeleid hebben een lange historie en zijn als particulier initiatief ontstaan. In het coalitieakkoord staat het volgende: 'Kerken en voorzieningen als buurt- en dorpshuizen en bibliotheken zijn belangrijk in wijken en dorpen. Iedereen, en elk dorp en elke wijk, verdient een ontmoetingsplek.' Wij vinden het dus belangrijk dat er in elk gebied in ieder geval één accommodatie is waar mensen elkaar kunnen ontmoeten op een laagdrempelige manier.

In eerste instantie richten we ons vooral op het behouden van een goede basis. Daarmee scheppen wij de voorwaarden voor goed functionerende accommodaties. Het behouden van een goede basis is een uitdaging op zich. Al enkele jaren hebben we te maken met een stijging van de huur-, exploitatie- en personeelskosten van de accommodaties, waardoor de exploitatie onder druk staat. In 2024 is er een ruimere tegemoetkoming (accres) beschikbaar om de te verwachten hoge prijsstijgingen in 2024 te kunnen compenseren. Daarnaast gaan we de systematiek van indexering van gesubsidieerde instellingen herijken om in de toekomst beter in te kunnen spelen op een ongewoon hoge inflatie.

De gesprekken met de besturen en professionals in de wijken bevestigen dat alle sociaal-culturele accommodaties goed genoeg functioneren en een grote meerwaarde hebben. Daar zijn we blij mee en trots op. Dit betekent ook dat een accommodatie niet zomaar kan 'afvallen'. We vinden dat eerst een intensief traject met elkaar en in de wijk moet plaatsvinden om de accommodatie weer goed te laten functioneren. Als dat niet het gewenste effect heeft en alle mogelijkheden tot verbetering uitgeput zijn, kan pas worden besloten dat een accommodatie niet meer in aanmerking komt voor subsidie uit het accommodatiebeleid. Wij vertrouwen erop dat we in de komende jaren door monitoring en gesprekken weten of een accommodatie voldoende bijdraagt aan de gestelde doelen en of die doelen aansluiten bij de vraag vanuit de wijk of het dorp.

Het functioneren van een accommodatie is een eindverantwoordelijkheid van het betreffende bestuur, maar de gemeente voelt zich

medeverantwoordelijk. Daarom zetten we meer in op de relatie en de doorgaande dialoog. Uiteindelijk zijn het de mensen die het doen; daar moet genoeg aandacht voor zijn.

6.4 Toevoegen nieuwe accommodaties

De nieuwere uitbreidingswijken van onze gemeente hebben (nog) geen gesubsidieerde accommodaties. Dat neemt niet weg dat daar wel behoefte aan ruimte voor ontmoeting en activiteiten kan bestaan of ontstaan. In de wijken Gravenburg, Reitdiep en Meerstad is dat bijvoorbeeld al het geval. Bij de ontwikkeling van deze wijken werd ervan uitgegaan dat die behoefte er minder was en/of dat bewoners meer gebruik van de omliggende voorzieningen zouden maken.

Bij de ontwikkeling van nieuwe wijken, willen we meer rekening houden met de wens van toekomstige bewoners om een gezamenlijke ontmoetingsplek in de wijk te hebben. Het initiatief hiervoor ligt vooral bij de inwoners om dit verder op te pakken en vorm te geven, waarbij we hen natuurlijk desgevraagd kunnen

ondersteunen. Denk bijvoorbeeld aan sportplekken in de openbare ruimte, bankjes of een café of brasserie. Indien er behoefte blijkt aan een sociaal culturele accommodatie staan we daar vanzelfsprekend positief tegenover. Heeft een initiatief genoeg draagvlak en heeft het zich al bewezen, dan anticiperen we daarop. Dit kan er uiteindelijk toe leiden dat we besluiten om een nieuwe accommodatie op te nemen in het accommodatiebeleid.

Het toevoegen van een nieuwe accommodatie vraagt om een apart raadsbesluit, inclusief financiering. Hierbij gelden in ieder geval de volgende voorwaarden:

- In de wijk of het dorp is er een grote behoefte aan een nieuwe accommodatie.
- De activiteiten vanuit de accommodatie versterken de sociale basis en het gebiedsteam onderschrijft dit.
- Als de accommodatie (die niet gesubsidieerd is) verdwijnt, heeft dit negatieve gevolgen voor de sociale basis.
- Er is een stabiel bestuur en er zijn genoeg vrijwilligers om de accommodatie te exploiteren.
- Er is een activiteitenprogramma opgesteld op basis van de wensen en behoeften van de wijk- of dorpsbewoners.
- Er is of komt een vaste, herkenbare en toegankelijke locatie waar de activiteiten kunnen plaatsvinden.
- De raad is bereid om structureel extra budget beschikbaar te stellen voor de accommodatie.

6.5 Multifunctionele ontmoetingsplekken

Onze stad en gemeente groeien en daarmee neemt ook de behoefte aan ontmoeting en activiteiten toe. In nieuwe wijken is de behoefte aan ontmoeting hetzelfde als in oudere wijken, maar de verschijningsvorm en functie zijn vaak anders. Bewoners zoeken daar een multifunctionele plek voor ontmoeting, waar verschillende activiteiten samenkomen en het mogelijk is om elkaars ruimten te gebruiken. Flexibiliteit is daarbij het uitgangspunt. Dit geldt zowel voor het gebruik van het gebouw (overdag bewegingsonderwijs, 's avonds repetitie van het koor, yoga of een muziekcursus van een ZZP'er) als voor het gebruik in de tijd (de eerste jaren een school- of kinderopvang, na vijftien jaar een gezondheidscentrum, bibliotheek, buurtkamer of het WIJ-team). In alle gevallen gaat het om het vinden van passende voorzieningen die aansluiten bij de behoefte en groei van een wijk, zowel indoor als outdoor.

In ons voorzieningenbeleid voor nieuwe woonwijken richten we ons op dit moment vooral op het stimuleren en faciliteren van zulke multifunctionele ontmoetingsplekken. Ze maken deel uit van een

totaalvisie op de ontwikkeling van (maatschappelijke) voorzieningen in die wijken. Wij zien dit als een natuurlijk proces dat buiten de scope van deze nota valt, maar wel onze aandacht heeft. Idealiter ontwikkelt een dergelijke voorziening zich uiteindelijk tot een onmisbare onderdeel van de sociale basis van een wijk en kan besloten worden deze aan het accommodatiebeleid toe te voegen.

6.6 Samenwerking

Samenwerking is een belangrijke factor voor succes. Per wijk verschilt het hoe de samenwerking, afstemming en coördinatie tussen de organisaties eruitzien. Een accommodatie is een plek waar veel verschillende inwoners en partijen gebruik van maken. Vanuit daar vindt dan ook veel samenwerking plaats. Hoe goed dit gebeurt, heeft invloed op de kracht van de sociale basis. Ondanks de goede wil, is die samenwerking soms voor verbetering vatbaar. Daarnaast zijn er in wijken allerlei nieuwe initiatieven (open zorgcentra, broedplaatsen, burgerinitiatieven, wijkbedrijven etc.) waarbij mensen elkaar ontmoeten. Ook aan die samenwerking geven we nog meer vorm.

Activiteitenprogramma's

Binnen activiteitenprogramma's van accommodaties is ruimte voor ontmoeting en ontspanning, vorming en ontwikkeling en bestaande en nieuwe bewonersinitiatieven. Activiteiten spelen in op nieuwe vragen. Goede PR en communiceren via nieuwe media zijn van belang.

Een activiteitenprogramma wordt samen met inwoners en maatschappelijke organisaties opgesteld en na afloop geëvalueerd. Niet alle besturen van accommodaties zijn even goed in staat om dit zelfstandig te doen. Wij mogen niet vergeten dat we vooral bij kleinere organisaties met vrijwilligers te maken hebben en niet met professionals. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de accommodatie en voor wat daar wordt gedaan. Maar men mag verwachten dat meerdere partijen binnen de sociale basis zich daar medeverantwoordelijk voor voelen.

Per gebied is er een aantal uren programmatisch beheer beschikbaar voor het opzetten, afstemmen en coördineren van brede, gevarieerde programma's in de accommodaties. Besturen van grotere accommodaties kunnen hiervoor beroepskrachten inschakelen. Deze beroepskrachten hebben zicht op wat er in de omgeving speelt en wat de behoeften van de inwoners zijn. Zo kunnen zij dat vertalen naar een goed programma. Ook buurt-, jeugd- en opbouwwerkers spelen hier een belangrijke rol bij. Programmatisch beheer stimuleert de samenwerking en afstemming tussen de verschillende

accommodaties in het verzorgingsgebied, de inwoners en de beroepskrachten. De ervaring leert dat het niet altijd zo wordt ingezet, terwijl de behoefte er wel is. Dit willen we daarom beter borgen.

Andere (bewoners)initiatieven in de wijken

In de dorpen en wijken bestaan ook initiatieven die niet gevestigd zijn in een gesubsidieerde sociaal-culturele accommodatie. Deze initiatieven worden vaak gesubsidieerd op basis van activiteiten. Voorbeelden hiervan zijn het GroenHuis in de Indische Buurt, Wijkbedrijf Selwerd en Sportcentrum Noord. Deze en vele andere initiatieven zijn ontstaan vanuit een behoefte in de wijk en enorm waardevol voor de leefbaarheid. Ze hebben een grote maatschappelijke impact: bewoners ontmoeten elkaar tijdens activiteiten, voelen zich hierdoor minder eenzaam, zijn meer verbonden met elkaar en ervaren meer zingeving in hun leven. De initiatieven leveren zo een belangrijke bijdrage aan de sociale basis. Sommige andere initiatieven die zich (deels) op dezelfde activiteiten richten, zijn wel gevestigd in een gesubsidieerde sociaal-culturele accommodatie. Denk bijvoorbeeld aan het Floreshuis en Bij Van Houten.

Wij zien mogelijkheden voor een betere afstemming van activiteitenprogramma's met dit soort initiatieven. De komende periode investeren we hierin, door een structuur op te zetten om elkaar makkelijk te vinden. Door domeinoverstijgend te werken, landen initiatieven op de juiste plek en kunnen ze elkaar versterken. Het doel hiervan is een sterkere sociale basis, een groter bereik van inwoners en optimale inzet van

accommodaties, vrijwilligers, kennis en ervaring. Ook willen we als gemeente duidelijk en transparant communiceren over de mogelijkheden in de wijken en daarbij een gelijk speelveld creëren voor initiatieven om bij te kunnen dragen aan de sociale basis.

We investeren extra in de noordelijke wijken en de andere wijkvernieuwingswijken om het verschil te maken. Daar zijn ook veel andere (bewoners) initiatieven. In deze wijken zijn er in verhouding al meer sociaal-culturele accommodaties dan in de rest van de gemeente en leveren ze een zeer waardevolle bijdrage aan de diverse maatschappelijke opgaven. We investeren hier niet extra in de voorzieningen, maar in een goede samenwerking tussen andere initiatieven en de accommodaties.

6.7 Goede balans

Het zijn vooral inwoners die de activiteiten in een accommodatie organiseren. Soms doen besturen dit ook zelf. Besturen van accommodaties mogen extra inkomsten uit verhuur aan derden verwerven.

Voor het activiteitenprogramma is er geen financiële ondersteuning vanuit het accommodatiebeleid. Hiervoor worden andere aanvullende budgetten vanuit de wijk en/of extern aangevraagd. Het kan ook dat besturen dit bekostigen met opbrengsten van horeca en/of verhuur, of dat besturen zelf activiteiten organiseren die geld opbrengen.

Besturen hebben de verantwoordelijkheid om een goede balans te zoeken tussen activiteiten voor het dorp of de wijk en (semi)commerciële activiteiten. Wij vinden dat bewonersactiviteiten en het gesubsidieerde welzijnswerk prioriteit moeten hebben. Maar het is een uitdaging voor een bestuur om een goede wijk- of dorpsprogrammering (maatschappelijk doel) te verbinden met een gezonde exploitatie van het gebouw. Voor een sluitende begroting is het nodig dat accommodaties extra invorderen. Er zijn bijvoorbeeld accommodaties die via kennisuitwisseling met ondernemers, fondsenwerving of sponsorwerving hun financiële positie weten te verbeteren. Deze kennis zou zoveel mogelijk met elkaar moeten worden gedeeld.

De nieuwe horecawetgeving geeft paracommerciële accommodaties meer ruimte voor het organiseren van particuliere feesten op plekken waar de reguliere horeca er niet in voorziet. Dit geldt vooral voor accommodaties in dorpen waar het dorpsshuis de enige voorziening is. De activiteiten moeten wel ten goede komen aan de dorpsbewoners. Het uitgangspunt is dat besturen hier zorgvuldig mee omgaan en geen concurrent worden van lokale horecabedrijven.

6.8 Beheer

Goed georganiseerd beheer is essentieel voor een accommodatie. Wij willen dit zo goed mogelijk faciliteren. Hierbij hebben we momenteel wel te maken met de volgende twee ontwikkelingen:

- de loonkosten stijgen sneller dan het accres op de subsidie;
- door de krapte op de arbeidsmarkt is het lastig om personeel te vinden. Dit kan als gevolg hebben dat de accommodatie minder uren open is.

In hoofdstuk 7 staat beschreven hoe we hierop inspelen. Verder vinden wij dat het beheerbudget per gebied flexibel ingezet en meer naar behoefte verstrekt moet worden. Goede samenwerking en afstemming tussen de accommodaties is hiervoor een voorwaarde.

Typen beheer

Beheer is op verschillende manieren in te vullen. Dit hangt af van de mensen, maar ook van de soort accommodatie. Op dit moment zien we in onze gemeente de volgende drie typen beheer:

Regulier beheer

Voor regulier beheer van de accommodaties wordt ook gebruikgemaakt van mensen met een participatie- of basisbaan. Hun bijdrage is onmisbaar en wordt enorm gewaardeerd. Wel hebben deze medewerkers vaak begeleiding nodig.

Vrijwillig beheer

Alle sociaal-culturele accommodaties die professioneel beheer hebben, maken daarnaast gebruik van vrijwilligers die beheertaken op zich nemen. In de dorpen zijn het zelfs vooral vrijwilligers die optreden als beheerders van de accommodaties. Zij krijgen daar geen of een kleine onkostenvergoeding voor. Vrijwilligers zijn enorm belangrijk voor het in stand houden van de accommodaties. Zonder hen zijn die niet op deze manier open te houden.

Zakelijk leider

De grotere accommodaties in de stad Groningen beschikken over een zakelijk leider (oppervlakte boven de 900m²). Een zakelijk leider helpt om samenwerking, programmering, begeleiding en organisatievermogen in een gebied te ontwikkelen. De zakelijk leider is de spin in het web. Hij of zij zorgt ervoor dat alle grote partijen die een rol spelen bij het versterken van de sociale basis met elkaar samenwerken en elkaar aanvullen. Hieronder valt ook de samenwerking tussen de verschillende accommodaties in het gebied.

Daarnaast stuurt de zakelijk leider de beheerders van de gesubsidieerde accommodaties aan. Ook heeft een zakelijk leider kennis van de commerciële markt en speelt hij of zij hier makkelijk op in als het gaat om inverdieneren. Op dit moment wordt het zakelijk leiderschap verschillend ingevuld. Dat is logisch, omdat de accommodaties en de gebieden van elkaar verschillen.

Beheerorganisaties

Er zijn twee beheerorganisaties: WerkPro en SGSB. Advisering over beheer en het afnemen van beheer kan via deze twee organisaties lopen. Knelpunten, die vooral betrekking hebben op zeggenschap, kwaliteit en ziektevervanging, worden zo voorkomen. De beheerorganisaties verzorgen onder andere de pensioenregelingen, vervanging en het salaris. De ervaring leert dat kleine accommodaties goed functioneren met de ondersteuning van WerkPro en SGSB. We stimuleren daarom dat die daar gebruik van maken. Besturen van grote accommodaties kunnen ook zelf een beheerder in dienst hebben.

6.9 Onderhoud en verduurzaming

De onderhouds- en eigendomssituaties van de accommodaties verschillen van elkaar. We maken onderscheid tussen het onderhoud voor de eigenaar en het onderhoud voor de gebruiker. Alle organisaties zijn zelf verantwoordelijk voor het gebruikersonderhoud. Voor onze eigen panden voeren we het eigenaarsonderhoud uit conform NEN 2767 op conditieniveau 3 en 'as is', volgens vastgoedbeleid. Onderhoud 'as is' betekent dat bij vervangingen geen uitbreidingen of verduurzamingsmaatregelen worden meegenomen en in stand worden gehouden op hetzelfde niveau.

Voor panden die in eigendom zijn van de gebruikers zelf is sinds november 2022 een onderhoudssubsidie beschikbaar voor het eigenaarsdeel. Deze subsidie is gebaseerd op dezelfde voorwaarden als bij het gemeentelijk vastgoed.(conditieniveau 3 en 'as-is') op basis van meerjarige onderhoudsplannen. De huidige accommodaties zijn veelal verouderd, waardoor het beheren en onderhouden steeds kostbaarder wordt. Daarnaast ligt er een verduurzamingsopgave die forse investeringen vraagt in deze panden. Het vraagt een integrale aanpak, met afweging per locatie en gebied om de sociaal culturele accommodaties toekomstbestendig te maken.

Hierin zullen aspecten als (toekomstige) functie, staat van het gebouw, voldoen aan wet- en regelgeving, verduurzamingspotentie en het gebruik van het pand worden onderzocht. Dit zal leiden tot een langjarig investeringsprogramma voor de vernieuwings- en verduurzamingsopgave. Deze opgave is onderdeel van de Strategische Investerings Agenda, waar in de komende jaren nadere besluitvorming en fasering over moet volgen.

Voor de korte termijn voorziet het jaarplan "*verduurzaming maatschappelijk vastgoed*" in een aanpak om huurders van de panden in eigendom van de gemeente te ondersteunen bij verduurzamingsmaatregelen die zich snel terugverdienen.

6.10 Doorgaande dialoog

Als gemeente zetten wij in op de doorgaande dialoog.⁵ Dit houdt in dat we steeds met inwoners en partners in gesprek blijven, samenwerken en afstemmen welke kant we op willen. Voor het accommodatiebeleid betekent dit dat we met de besturen meer persoonlijk contact willen hebben. Zo kunnen we nog beter uitvoering geven aan ons beleid. Veel van de besturen zijn niet goed bekend met onze beleidsdoelen. Met de doorgaande dialoog willen we dit veranderen en nagaan of onze doelen genoeg aansluiten bij de wensen en behoeften van inwoners. Ook willen wij hiermee de samenwerking tussen de partijen in

de wijk een impuls geven en kijken hoe we zaken integraal kunnen afstemmen. Verder laten we met deze persoonlijke benadering onze waardering blijken voor hun inzet.

Voor de gesprekken hebben we een instrument ontwikkeld met als basis positieve gezondheid. Dit instrument is een dynamisch document: doelen zijn te veranderen en aan te vullen en vragen zijn van beide kanten toe te voegen. Eens in de twee jaar willen we met elk bestuur een gesprek voeren. Als een bestuur dat wil, kan het vaker.

Rollen en randvoorwaarden

Zoals eerder genoemd, is het doel van ons accommodatiebeleid om de sociaal-culturele accommodaties in onze gemeente in stand te houden en te faciliteren. In dit hoofdstuk beschrijven we wat hierbij voor de gemeente en de besturen de rollen en randvoorwaarden zijn.

7.1 Rollen

Onderstaand schema laat zien welke rollen de accommodatiebesturen en de gemeente hebben.

Rol van de accommodatiebesturen	Rol van de gemeente
<p>Een krachtige gastvrije plek bieden, waar bewoners van de wijk of het dorp ongeacht een eventuele beperking, zich welkom voelen en elkaar op een laagdrempelige manier kunnen ontmoeten.</p> <p>Goed gastheerschap bieden en ervoor zorgen dat alle inwoners zich welkom en veilig voelen in de accommodatie.</p> <p>Desgewenst en indien nodig ook onderdak bieden aan wijk-overstijgende/verbindende activiteiten en organisaties van bewoners.</p>	<p>Voor iedereen, ongeacht een eventuele beperking, toegankelijke accommodaties beschikbaar stellen of besturen tegemoetkomen in de kosten voor het gebruik van een accommodatie.</p>
<p>Ervoor zorgen dat een accommodatie zoveel mogelijk open is, zodat er ontmoeting en activiteiten kunnen plaatsvinden en vrijwilligers zich kunnen inzetten voor hun wijk of dorp.</p>	<p>Gesubsidieerd beheer aanbieden, waar besturen onder voorwaarden gebruik van kunnen maken (de hoogte van de subsidie hangt af van de grootte en het bereik van de accommodatie).</p> <p>Advies en ondersteuning aanbieden via een beheerorganisatie.</p>
<p>Het bieden van: - faciliteiten voor het organiseren van activiteiten die aansluiten bij de wensen en behoeften van de wijk- of dorpsbewoners. - ruimte voor andere activiteiten voor het versterken van de sociale basis.</p>	<p>Subsidie verstrekken voor de exploitatie van de accommodatie.</p>
<p>Gebruikmaken van vrijwillige inzet.</p>	<p>Organisaties subsidiëren die besturen kunnen ondersteunen op het gebied van vrijwillige inzet Aansluiten bij het vrijwilligersbeleid dat in het najaar van 2023 aan de raad is voorgelegd.</p>
<p>Het bieden van een speelgelegenheid (binnen of buiten) voor kinderen door een speeltuinvereniging.</p>	<p>Tegemoetkomen in de kosten voor speeltoestellen en het gebouw (exploitatie en beheer).</p>
<p>Ervoor zorgen dat het pand binnen en buiten goed onderhouden is.</p>	<p>Een onderhoudssubsidie beschikbaar stellen aan besturen die eigenaar zijn van het pand en MJOP-ondersteuning bieden. Het eigenaarsdeel van onze eigen panden goed onderhouden.</p>
<p>Zich verbinden aan belangenorganisaties.</p>	<p>Speeltuincentrale Groningen, BBOG, en Groninger Dorpen subsidiëren zodat ze de besturen ondersteuning kunnen bieden.</p>

7.2 Randvoorwaarden

Om de doelen van ons accommodatiebeleid te kunnen behalen, gelden voor zowel de gemeente als de accommodatiebesturen een aantal randvoorwaarden.

Randvoorwaarden gemeente

De randvoorwaarden waaraan wij als gemeente moeten voldoen, zijn:

- Gebiedsteams zijn op verschillende manieren bezig om afstemming per wijk of dorp te stimuleren. Met open oog voor wijk-verbindende activiteiten. We volgen deze ontwikkeling en kijken hoe we hier beleidsmatig op kunnen aanhaken om de doorgaande dialoog te voeren.
- Wij stellen regels op voor het aanvragen van subsidies en vergunningen. Dit vraagt van vrijwilligers dat ze tijd inruimen voor administratie. Tijd die zij liever inzetten voor het runnen van de accommodatie. Het uitgangspunt is om administratief werk tot een minimum te beperken of simpeler te maken en waar nodig actief te ondersteunen bij aanvragen.
- De Algemene Plaatselijke Verordening biedt genoeg ruimte aan de accommodaties om hun activiteiten vorm te geven.
- Wij stellen elke vijf jaar een MJOP (meerjarenonderhoudsplan) op voor de accommodatie. We vragen het bestuur om dit bij te houden. Op basis van het MJOP is jaarlijks een vaste onderhoudssubsidie beschikbaar.
- We investeren in de relatie met onze accommodatiebesturen. Met ieder bestuur voeren we elke twee jaar (naar wens kan het vaker) een gesprek.
- De contractmanager DMO-subsidies houdt contact met de besturen en is het aanspreekpunt voor organisaties.

Randvoorwaarden accommodatiebesturen

De randvoorwaarden waaraan de accommodatiebesturen moeten voldoen, zijn:

- Besturen stellen jaarlijks een activiteitenprogramma op dat voldoet aan de wensen en behoeften van de bewoners. Waar dat niet lukt, krijgen ze ondersteuning.
- Activiteitenprogramma's van accommodaties binnen een wijk of dorp worden op elkaar afgestemd en dragen bij aan het gebiedsprogramma.
- Accommodatiebesturen zijn verantwoordelijk voor een goede balans tussen de maatschappelijke opgaven en de activiteiten om in te verdienen.

8 Financiën

Binnen de begroting van 2024 zijn voor het accommodatiebeleid de volgende middelen beschikbaar:

Accommodatie

2.040.900

Hypotheek en huur	564.700
Zakelijke lasten	80.600
Onderhoudskosten accommodaties	100.000
Onderhoudskosten speeltuinen	195.600
Rente, afschrijving, zakelijke lasten en onderhoud van het eigen vastgoed	1.100.000

Exploitatie

1.249.200

Organisatie

97.700

Beheer

2.744.100

Belangenbehartigings-/ Samenwerkingsorganisaties

14.000

TOTAAL 6.145.900

'Hypotheek en huur' is subsidie voor tegemoetkoming van zakelijke lasten van de sociaal-culturele accommodaties die niet in eigendom zijn van de gemeente. De accommodaties die dat wel zijn, maken deel uit van het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed. De kosten hiervan staan onder de post 'Rente, afschrijving, zakelijke lasten en onderhoud van het eigen vastgoed'.

Nieuw beleid

De gemeente Groningen heeft altijd een goede spreiding en basis van sociaal culturele accommodaties behouden en langjarig en consistent geïnvesteerd in dergelijke voorzieningen. Om die spreiding te waarborgen is er besloten om vanaf 2024 drie accommodaties aan het accommodatiebeleid toe te voegen. Dit zijn BSV Kreukelhof in Hoogkerk, Dorpshuis in Ten Boer en De Stroming in de Rivierenbuurt. Daarnaast wordt er voor Ten Boer en Haren gestart met een pilot voor twee jaar met professioneel beheer, om te kijken hoe en of extra beheer daadwerkelijk bijdraagt aan het ontlasten van de vrijwilligers en het ondersteunen van de functie van de accommodatie in de dorpen. De hiermee samenhangende financiën zijn bij de begroting 2024 beschikbaar gesteld en maken onderdeel uit van bovenstaand financieel kader.

Accres

Accommodaties kunnen jaarlijks compensatie krijgen voor (een deel van) de loon- en prijsstijgingen. Met de huidige werkwijze is de compensatie voor 2024 gebaseerd op cijfers over 2022. Zo voorkomen we dat wij dat bedrag later moeten aanpassen omdat de lonen en prijzen nog veranderen. Het nadeel van deze werkwijze is dat de werkelijke loon- en prijsstijgingen sneller kunnen afwijken van het beschikbare accres waardoor gesubsidieerde instellingen geen volledige compensatie krijgen.

De verwachting is dat de loon- en prijsstijgingen in 2024 hoger zijn dan het beschikbare accres. Om te voorkomen dat dit directe gevolgen heeft voor gesubsidieerde instellingen heeft de raad ervoor gekozen om extra middelen toe te kennen. Hierdoor worden de subsidies waar normaal gesproken accres over wordt verstrekt in 2024 met 7,66% verhoogd. De gehele accres-systematiek wordt in 2024 herijkt.

9 Verwijzingen en Noten

- 1 | Op weg naar een nieuwe nota sociaal-culturele accommodaties wensen en bedenkingen
- 2 | Nota De sociale basis, voor elkaar!
- 3 | Zie voor meer informatie de samenvatting van deze gesprekken
- 4 | U kunt daarover lezen in de nota Mensen maken Groningen: een ode aan vrijwillige inzet
- 5 | Meer hierover kunt u lezen in de nota De sociale basis, voor elkaar!

Bijlage 1

Voorgeschiedenis van het beleid

Het accommodatiebeleid in de voormalige gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer verschilde sterk van elkaar. In Groningen was dit beleid heel uitgebreid, in Haren werd op hoofdlijnen ingegaan op de sociale basis en het belang van accommodaties en in Ten Boer was er geen beleid opgesteld, maar kregen accommodaties wel ondersteuning.

Groningen vóór 2020

In de voormalige gemeente Groningen werden tot 2020 sociaal-culturele accommodaties ondersteund op basis van de nota *Met de blik op de wijk: sociaal-culturele accommodaties nieuwe stijl* uit 2013. De nota gaat in op het belang van sociaal-culturele accommodaties, geeft aan dat de programmering door samenwerking in de wijk tot stand moet komen, maakt onderscheid tussen grotere en kleinere accommodaties en geeft aan dat er een goede balans moet zijn tussen bewonersactiviteiten en commerciële activiteiten. De ondersteuning bestond uit het kosteloos aanbieden van accommodaties, aanvullende financiering bij verbouwing en subsidies voor de exploitatie, het beheer en de bestuurskosten.

Haren

In de voormalige gemeente Haren gold tot 2020 de nota *Harense rotonde 2017-2020*. Hierin staat het belang van sociaal-culturele accommodaties beschreven. De ondersteuning van accommodaties hield in dat de gemeente het tekort op de exploitatie aanvulde en subsidie op de inventaris toekende. De afspraken daarover werden voor een periode van vier jaar gemaakt.

Ten Boer

De voormalige gemeente Ten Boer had geen specifiek beleid voor sociaal-culturele accommodaties. De dorpshuizen zijn voor het grootste deel in eigendom van een stichting. De gemeente reserveerde geld voor onderhoud van de accommodaties. Uit Rijksmiddelen, die beschikbaar kwamen door de aardbevingen, konden (en kunnen nog steeds) een aantal dorpshuizen hun accommodatie versterken. Daarnaast hebben de stichtingsbesturen zelf hun accommodatie verduurzaamd, zo mogelijk met behulp van fondsen.

Sinds 2020

Sinds 2020 is het beleid geharmoniseerd. Het beleid van de voormalige gemeente Groningen is als uitgangspunt genomen en op punten geactualiseerd. Voor de accommodaties bleef alles zoveel mogelijk bij het oude. Voor de accommodaties in Haren en Ten Boer betekent dit dat ze iets meer subsidie ontvangen dan voorheen. Zo ontvangen ze nu organisatiekosten en is in Ten Boer ook subsidie aan te vragen voor zakelijke lasten. Daarnaast bestaat sinds november 2022 een onderhoudssubsidie voor besturen die zelf eigenaar zijn van hun accommodatie. Dit geldt voor alle accommodaties in Ten Boer. De accommodaties in Groningen ontvangen nu iets minder subsidie, doordat het budget voor organisatiekosten over meer accommodaties moet worden verdeeld.